

דפי עיון

"ליהודים היתה אורה" אמר רבי יהודה:
אורה - זו תורה.

וכך הוא אומר:

"כי נר מצוה ותורה אור" [מגילה ט"ז]

לזכרה של: אורה מושקוביץ ע"ה
משואות-יצחק

במפרשים

יו"ל ע"י מ. מושקוביץ * משואות-יצחק 79858 ד.נ.שדה-גת * טל': 08-8616173 * פקס: 08-8616174

שנת תשע"ו

פרשת חיי שרה

א. העמק דבר . פרק כג' פסוק ב':

"ויבא אברהם לספוד ולשרה ולבנותה" - בין
בכי להספד; יקרא דשכבי ויקרא דחיי

דרך העולם תחילה לבכות בינו לבין עצמו, ואחר-
כך להספיד ברבים, וכמו שכתוב "ויקרא ה' לבכי
ולמספדי" (ישעיהו כב, יב), אלא משום שהיה אברהם
בא ממקום רחוק לשם, ובין כה וכה נתקבצו
המון העם סביב הבית, משום הכי נזדרזו אברהם
להספידה תחילה ברבים. ועוד יש הבדל בעניין
המת ואבליו, אם המת גורם לאבליו שינוי בהליכות
עולמו וזערו מרובה משבח המת עצמו, אזי הבכי
קודם ועיקר להספדו, מה שאין כן אם להפך שאין
המת גורם הריסה בהליכות עולם של אבליו ושנחו
הוא מרובה, אזי הספדו עיקר וקודם לבכי, משום
הכי בחורבן בית המקדש קרא הקב"ה לבכי על
הנהגת עולמו שעל ידי זה נשתנה סדרי העבודה ועוד
הרבה שלא כרצון הקב"ה כביכול, והוא מרובה
על הספדו על כמה צדיקים שנהרגו בחורבן בית
המקדש, משום הכי כתיב תחילה לבכי ואחר כך
למספד, מה שאין כן מיתת שרה לא גרם לאברהם
שינוי בהליכות עולמו עוד, שהרי כבר נתגדל יצחק
בנה שהוא התכלית, והספדה רב על פי חשיבותה,
משום הכי הקדים לספוד לה ואחר כך לבכותה.
ומשום הכי ה"כ"י של לבכותה קטן, ללמוד שהבכי
היה מעט אבל הספדה היה רב.

(העמק דבר בראשית כג, ב)

שאלות:

1. מה קושי מוצא פרשננו כאן?
2. מהי "דרך הצולף" ולמה?
3. למה אברהם שנה כאן מן המקובל?
4. מתי יש שנינו בסדר זה שא"ל כאן נה"ל אברהם בהתאם?
5. למה כאן הבכי הוא מצ"ע?

* * *

ב. המשתדל . פרק כד' פסוק כג':

[כג] לליון: ללון שניהם פועל ושניהם בנין הקל, אלא שהם שני שורשים: לין
ולון, כמו שים ושום. הגידי נא לי: דרך פיוס, על שאלתו בת מי את, שלא היתה
חייבת להודיעו בת מי היא, ומיד הוסיף השאלה השניה היש בית אביך וגוי כלוי
לכך שאלתי בת מי את, כי צריך אני למלון לי ולכל אשר עמי, ואין לי מכיר
בארץ הזאת ואחרי שראיתי כך לב טוב ועושה חסד, הנני חפץ לדעת אם אפשר
לי למצוא מלון בביתך, לכך שאלתי בת מי את.

חיי שרה

1. מה ההבדל בין לין לבין לון, אם יש הבדל בכלל?
2. למה דיבר הצמד "דרכ פיוס" ומה רצה להשיג בכך?

* * *

ג. תוספת ברכה.

פרק כד' פסוק כד': בת בתואל אנכי בן מלכה אשר ילדה לנחור (כ"ד כ"ד)

מנהגו של עולם שאיש מייחס את אביו לאבי אביו ואת אביו לאביו לאביו שלו (של אבי אביו), וכן להלאה, וכמו פנחס בן אלעזר בן אהרן, קרח בן יצהר בן קהת בן לוי, והרבה כהנה, ובתלמוד מצינו רבי פרטא בנו של רבי אלעזר בן פרטא בן בנו של רבי פרטא הגדול (גיטין, ל"ג ב'), וכאן היא מייחסת את אביה בתואל לאמו מלכה אשר ילדה לאביו נחור (וכן למעלה פסוק ט"ו), וזה דלא כרגיל.

ואפשר לומר, כי במכוון אמרה כן, משום דכפי המתבאר בסוף פרשת וירא, הנה לבד מלכה שילדה בנים לנחור בעלה, עוד ילדה לו בנים גם פלגשו, ולפי זה אם היתה אומרת בת בתואל בן נחור, לא הי' ניכר אם הוא בנו מאשתו הנשואה, היא מלכה, או מפלגשו, וזה הי' לפגם משפחה. ולכן הגידה מפורש בן מלכה, אשר ידוע הי' שהיא אשת נחור.

ואמנם כשסיפר זאת העבד לפני לבן ובתואל הפך הלשון, ואמר, שאמרת שהיא בת בתואל בן נחור אשר ילדה לו מלכה, ואם כי המובן אחד מלשונו שלו ומלשונה שלה, בכל זאת הוא כיון לתפוס מקודם עיקר יחוסה שהיא נכדת נחור, יען שזה לו לעיקר שהיא נכדת נחור ממשפחת אברהם אשר אל זה הי' נושא את נפשו.

1. על אינה חריט צוזה פרשנו כאן?
2. איך פרשנו מפרש סיבת שינוי זה?
3. איך ולמה הזכיר הצמד את אותו צנין אק באופן אחר?

* * *

ד. אור החיים.

פרק כד' פסוק כט':

וְיָרְבְּקָה אֶח וְשָׂמוּ לְבֵן וְגו'. לְדַבְרֵיהֶם ז"ל (כמד"ר י') שְׁאָמְרוּ כִּי הַצְּדִיקִים שָׂמָם קוֹדֵם לָהֶם דְּכֵתִיב (רות ב' א') וְשָׂמוּ בְּעוֹ, וְשָׂם הָאִישׁ אֱלִימֶלֶךְ (שם א' ב'), אָבֶל הַרְשָׁעִים הֵם קוֹדְמִים לְשָׂמָם דְּכֵתִיב (שמואל א' כ"ב) נָבֵל שָׂמוּ וְגו' אִם בֶּן לְמָה לְקַח הַכְּתוּב סֵדֶר הַצְּדִיקִים בְּלִבָּן הַרְשָׁעִים. וְלִתְּת טַעַם לְדַבֵּר יֵשׁ לְהַעִיר בְּכַתוּב אוֹמְרוּ וַיִּרְץ לְמָה רָץ, וְרַבּוֹתֵינוּ ז"ל (נלקוט ק"ט) אָמְרוּ לְפִי שְׂרָאָה הַנָּזִם וְכוּ' נִתֵּן עֵינָיו בְּמִמּוֹן. וַעֲדִין קִשָּׁה אִם בֶּן הָיָה לוֹ לְהַקְדִים לוֹמֵר וַיְהִי פְּרִאֲוֹת וְגו' וַיִּרְץ וְגו'. גַּם בְּזֶה לֹא הָיָה צְרִיף לְכַתּוּב ב' פְּעָמִים אֶל הָאִישׁ הַחִיצָה אֶל הָעֵין:

אֲבָן הַפְּנוּהָ הִיא כִּי זֶה הָאִישׁ לְבֵן חֶרֶד לְקִרְאָת הָאִישׁ בְּיַדְעוּ מֶה שְׁעֵבֵר בֵּינוּ לְבֵין רְבָקָה מִהַדְּבָרִים וּמְקַרֵּב הַדַּעַת וְהוּא אִישׁ נִכְרִי הָרִי זֶה מַגִּיד כִּי דְבָרִים בְּגוּ וְלִזָּה לְבַשׁ קְנָאָה וְרָץ לְקִרְאָתוֹ לְפָגַע בּוֹ בְּקִנְאוֹתוֹ אֶת קְנָאָת אֲחֻתוֹ וְלִצַּד בְּחִינַת מַעֲשֵׂה זֶה יַחַס ה' אוֹתוֹ יְחוּסִין שֶׁל צְדִיקִים וְאָמַר וְשָׂמוּ לְבֵן כִּי מַעֲשֵׂה צְדִיקִים עֲשֵׂה בְּזֶה וְאֵין הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְקַפֵּחַ שְׂכָר בְּרִיָּה. וְאוֹמְרוּ וַיְהִי פְּרִאֲוֹת וְגו' יִגִּיד כִּי מֶה שְׁקִדְּם הָיָה קוֹדֵם פְּרִאֲוֹת הַצְּמִידִים וְקוֹדֵם שְׂמָעוּ דְבָרֵי אֲחֻתוֹ סִדְרָן שֶׁל מַעֲשִׂים חֲשָׁדוֹ לְאַלְיָעֶזֶר בְּדָבָר מְכַעֵר אָבֶל פְּרִאֲוֹת הַנָּזִם וְגו' וְכִשְׂמָעוּ וְגו' כִּכָּה דִּבֵּר אֵלֵי הָאִישׁ שֶׁב אָפוּ, וְאָף עַל כִּי בֶן מוֹדִיעַ הַכְּתוּב שְׂיָצָא לְקִרְאָת הָאִישׁ לֹא לְהַרְע אֶלָּא אֲדַרְבָּה לְהַאֲכִסֵּנוּ וְלְהַחֲזִיק לוֹ טוֹבָה וּבָרָה נְתִיבָבוּ:

1. פרשנו קובץ כאן כלל שהמקרא נוקט בו, מהו הכלל והיך דומא נוספת לכלל זה?
2. מה בדיוק קרה כאן, על מה מתואמת פרשנו ואיך הוא מסביר זאת לבסוף?
3. על מה קינא הצמד ואיך השתכנע שנה לא היה צורך בו כאן?
4. מה "מודיע הכתוב" לנו אחרי כל זאת?

* * *

חיי שרה

ה. הכתב והקבלה.

פרק בד' פסוקים לז', לח':

בארלו, כי כבר הוצטח צומחן הארץ ככחונ לך ולזרעך נחמי אח הארץ הזאת, וחליעזר בדברו לוקרי האמונה לא רלה להמליג להם בדברים העתידיים: (לח) ואל משפחתי. שם נשפחה לבעלי לשון הוא לשון המקצוע והתמכרות, דוונה למרש ספח כונו ונסמחו אל בית יעקב ונשפחה נחלת ה', כלומר המדענות (פערכונדען) אנגעשלאססען, לוגעזעללעק) (עו"ס צוישלה ל"ב כ"ג סתי שפחותיו) ולזה הצרסם שלא הימה לו קרבת הדעת והתמכרות עם בני נשפחתי, להסרירו ונהם צאוונת ימידו על עולס, והם עדיין היו דבוקים צאלהי נכר, לכן לא כינה אחסם בשם נשפחה כ"א צלשון יוולדתי, אונסם חליעזר כענד כחונן לבלי פרסם לעינייהם התמחקות הצרסם ונונו קראסם בשם נשפחה, ולזה סיגה ג"כ צלסונו לחונר ה' אשר התהלכתי לפניו, אף שאצרהם חונר ה' אשר לקחתי ונצית חצי, כי לא רלה לגלות להם צצילחור גמור שצכונה ורלון הוא נחמק ונהם:

אלות

1. מה קוסי מוצא פרשנו בפסוק לז' ומה מצנהו לכך?
2. פרשנו מצנה בפסוק לח' שניו לשון בין אברהם לבין הצמד ומצדנו כאן דבר חשוב, התוכף להסביר?
3. למה שניה הצמד ומה רצה להשיג?
4. שניו נוסף מוצא פרשנו, מה הוא ומה היתה סיבתו?
5. איך הצמד עשה זאת?

* * *

ו. קדושת לוי.

פרק בד' פסוק סז': ויצא יחזק לשום בשדס: סכלל סכנעס מציה פלכות שאין צידו לשמות כרלונו וכחפלו מחמה סכנעס שמכניס אח טלמו בפני חבורו. אף כשארס עונד אח סבורא ציס ומכניס אח טלמו בפני סבורא ציס אז סוא דבוק טלמו במקור השמחה. אז ממילא שרס עליו ששין ושמחה וזה מרומו בפסוק: וילא יחזק לשום בשדס ר"ל אימחי ילא שמחס כי יחזק לשון שמחה ושום לשון סכנעס בשדס רלס לומר כי שדס מכניס להקדושה וכשכנעס סוא בפני סקדושה מזה ילא ששין ושמחה:

אלות

1. פרשנו, כמו בהרבה מקומות, רוצה ללמד מוסר ולקח מן הכתובים, מה צווי להיות הקוסי עצמו הונה פרשנו את דבריו כאן?
2. מה הן הצדקות ל: הכנעה, לשון יחזק?
3. מה הצטט לומר פרשנו מכאן?
4. מה הרציון בכל זה?

* * *